

Vereniging VEB NCVB

Postbus 240, 2501 CE Den Haag
Amaliastraat 7, 2514 JC Den Haag

T: +31 (0)70 313 00 00
F: +31 (0)70 313 00 99

I: www.veb.net
E: info@veb.net

Rek.: ABN-AMRO 51.70.19.485
K.v.K.: 40408053

Ministerie van Financiën

Postbus 20201

2500 EE Den Haag

**Consultatie: Wet aanvullende maatregelen accountantsorganisaties
10 augustus 2015**

VERENIGING VAN EFFECTENBEZITTERS

Contactpersonen: mr. drs. G.F.E. (Geert) Koster

Adres: Amaliastraat 7
2514 JC Den Haag

Telefoon: +31 (0)70 313 00 00

Fax: +31 (0)70 313 00 99

Ministerie van Financiën

Postbus 20201

2500 EE Den Haag

Vereniging VEB NCVB

Postbus 240, 2501 CE Den Haag
Amaliastraat 7, 2514 JC Den Haag

T: +31 (0)70 313 00 00
F: +31 (0)70 313 00 99

I: www.veb.net
E: info@veb.net

Rek: ABN-AMRO 51.70.19.485
K.v.K: 40408053

Elektronisch ingediend via: www.internetconsultatie.nl

Den Haag: 10 augustus 2015
Referentie: 2015029 GK
Betreft: Consultatie: Wet aanvullende maatregelen accountantsorganisaties

Excellentie,

De Vereniging van Effectenbezitters (“**VEB**”) vraagt graag uw aandacht voor het volgende.

De VEB heeft kennis genomen van het consultatiedocument van 7 juli 2015 betreffende het Wetsvoorstel aanvullende maatregelen accountantsorganisaties (“**Wetsvoorstel**”).

De VEB maakt graag gelegenheid om te reageren op het Wetsvoorstel (hoofdstukken 3 en 4 van deze consultatiereactie).

Tevens acht de VEB het opportuun in dit kader nog een drietal voorstellen te doen die raken aan het onderwerp van het Wetsvoorstel:

- (i) De VEB ziet meer informatie van de accountant op de aandeelhoudersvergadering van beursgenoteerde ondernemingen (“**AvA**”) en in de uitgebreide accountantsverklaring als essentieel (hoofdstuk 5);
- (ii) De VEB acht het dringend noodzakelijk dat een nieuwe juridische procedure wordt gecreëerd waarin meer informatie over het functioneren van de accountant bij een faillissement en/of fraude boven water kan komen (hoofdstuk 6); en
- (iii) De VEB zou een uitbreiding van de rol van de accountant bij het signaleren van fraude en het rapporteren over continuïteit graag verwelkomen (hoofdstuk 7).

Volledigheidshalve merkt de VEB op dat deze reactie enkel ziet op accountants die de controle verrichten van OOB's (daaronder inbegrepen de Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen).

1. Algemeen standpunt VEB in accountancydiscussie

De VEB wil dat de accountant daadwerkelijk functioneert als vertrouwensman van het maatschappelijk verkeer. Daarbij dient de accountant de financiële verslaggeving te controleren ten behoeve van de buitenwereld: de gebruiker van de jaarrekening en dus niet

primair ten behoeve van de onderneming en haar leiding. Hiermee verschilt de accountant significant van andere financiële dienstverleners.

De accountant is met zijn wettelijke controletaak, kennis en ervaring bij uitstek geschikt het management van ondernemingen kritisch te toetsen, in ieder geval waar het gaat om de correcte toepassing van de financiële verslaggevingstandaarden. Het maatschappelijk verkeer verwacht van de accountant dat hij deze rol op zich neemt.

De maatschappelijke kosten van een niet adequaat functionerende accountant zijn vele malen hoger dan de additionele (toezicht)kosten die voortvloeien uit onderhavig Wetsvoorstel.¹ In dat kader is het zonder meer geboden dat alle maatregelen worden getroffen die er voor zorgen dat de accountant zijn maatschappelijk gewenste rol kan innemen.

Neemt de accountant de maatschappelijk gewenste rol niet in, dan zal dat leiden tot een nieuwe discussie over de toegevoegde waarde van de accountant. Daarbij is niet ondenkbaar dat het afschaffen van de verplichte accountantscontrole voor OOB's op een zeker moment aan de orde zal komen.

2. Pro actieve bijdrage van de VEB aan het accountancydebat in de zomer van 2014

De VEB heeft zich in de zomer van 2014 actief en oplossingsgericht gemengd in de discussie over de toekomst van de accountancy. Daartoe heeft de VEB een tiental verbeterpunten voor een "schone accountant" opgesteld.²

1. De accountant dient de controleopdracht te krijgen van de AvA. Feitelijk zal de accountant aangestuurd moeten worden door de auditcommittee / raad van commissarissen ("RvC") en dus niet door de bestuurders van de onderneming die de accountant controleert.
2. De accountant dient te rapporteren met een uitgebreide accountantsverklaring, waarin hij ingaat op zijn controle én zijn bevindingen. De accountant dient tijdens de AvA een toelichting te geven.
3. Bij overdracht van de controleopdracht naar een andere accountant moet het volledige accountantsdossier (inclusief afschrift van de discussies die tot de breuk hebben geleid) en de accountantsrapporten van de afgelopen vijf jaar worden overgedragen aan de nieuwe accountant.
4. Bij een faillissement of malversaties zal de accountant volledige openheid moeten geven over zijn werkzaamheden. Bij een faillissement binnen een jaar na afgifte van een goedkeurende verklaring zonder voorbehoud, zal de accountant volledige inzage moeten geven in zijn controledossier. Niet alleen aan de AFM en de tuchtrechter, maar ook aan andere belanghebbenden.
5. De strenge controles door de AFM zijn maatschappelijk gewenst. Evenals *naming en shaming* door de AFM in kantoor specifieke rapportages. Fors hogere boetes moeten worden opgelegd bij gebleken misstanden.
6. Er zou geen enkele beperking moeten zijn op de aansprakelijkheid van accountants. Accountantskantoren besteden veel tijd en geld aan lobbywerk om hun wettelijke

¹ Pagina 9 -12 bij de Memorie van Toelichting bij het Wetsvoorstel

² <https://www.accountant.nl/opinie/2014/6/10-verbeterpunten-voor-schone-accountant/>

aansprakelijkheid te beperken. Dit is ongewenst en in deze tijd zelfs maatschappelijk onaanvaardbaar.

7. Accountantskantoren dienen een grotendeels onafhankelijke leiding te hebben. Zowel bestuurders als eventueel commissarissen dienen onafhankelijk te zijn. Onafhankelijkheid betekent in dit kader dat bestuurders niet dienen te worden beloond op de omzet die zij genereren. De RvC mag niet bestaan uit partners van het kantoor of andere personen die een zakelijke relatie hebben (gehad) met het accountantskantoor.
8. Kritiek binnen de beroepsgroep moet worden gestimuleerd.
9. Ook dient de kritiek vanuit de NBA te worden gestimuleerd.
10. Het oligopolie van de Big4 kantoren is ongezond en zal op de lange termijn moeten worden doorbroken.

Deze voorstellen staan wat de VEB betreft nog steeds fier overeind. Het Wetsvoorstel zorgt voor het implementeren van enkele verbeteringen waar de VEB zich dan ook volledig in kan vinden.

3. Hoofdpijnen Wetsvoorstel

De belangrijkste onderdelen van het Wetsvoorstel zijn:

- i. Accountantsorganisaties met een OOB-vergunning worden verplicht een stelsel van onafhankelijk intern toezicht in te stellen. Als onderdeel van dit stelsel dienen accountantsorganisaties over een toezichthoudend orgaan te beschikken.
- ii. Er komt een geschiktheidstoets voor dagelijks beleidsbepalers, bestuurders van het netwerkonderdeel van de accountantsorganisatie waar het beleid overwegend wordt bepaald en de personen die belast zijn met het interne toezicht.
- iii. De bevoegdheid van het bestuur van een controlecliënt om de opdracht voor de wettelijke controle te verlenen aan de accountant wordt geschrapt.
- iv. De AFM krijgt de bevoegdheid om de resultaten van een toetsing van een controledossier te delen met de auditcommittee of een orgaan met gelijksoortige taken van de betreffende controlecliënt, of bij het ontbreken van een dergelijk orgaan met de AvA.
- v. De verplichting van de externe accountant en de accountantsorganisatie om herstelmaatregelen te treffen bij tekortkomingen in wettelijke controles, wordt wettelijk verankerd.
- vi. De verjaringstermijn voor het instellen van klachten bij de accountantskamer wordt aangepast naar zes jaar nadat het handelen of nalaten van de accountant zich heeft voorgedaan. Dit onderwerp zal in hoofdstuk 5 worden behandeld.

Uit het algemene VEB standpunt en de 10 verbeterpunten volgt dat de VEB zich op hoofdpijnen kan vinden in de inhoud van het Wetsvoorstel. Ter toelichting het volgende.

- Ad i. Het is goed dat een onafhankelijk toezichtsorgaan wordt geïntroduceerd bij de grote accountantskantoren. De VEB heeft in dat kader wel enige zorg over de samenstelling van deze RvC, meer in het bijzonder over de kwaliteit. Er zal immers voldoende kennis op gebied van accountancy aanwezig moeten zijn om kritisch een accountantsorganisatie te kunnen monitoren.

- Ad ii. Het is goed dat de AFM gaat controleren of de dagelijks beleidsbepalers geschikt zijn voor hun functie. Helaas is het zo dat een aantal kantoren in het verleden met niet adequaat functionerende bestuurders te maken heeft gehad. Hoewel een geschiktheidstoets geen alomvattende oplossing is, kan de AFM door kritisch te toetsen bijdragen aan de veel gewenste cultuuromslag in de accountancysector. Het is de VEB niet duidelijk hoever de geschiktheidstoets van beleidsbepalers zich naar boven en naar onder in de organisatie uitstrekt. Geldt dit enkel voor bestuurders van de rechtspersoon of ook voor accountants die de diverse business units (bijvoorbeeld: financial services of consumerservices) leiden? De vraag is ook of de AFM bestuurders van het internationale netwerk gaat toetsen.
- Ad iii. Het is zonder meer juist dat het bestuur niet meer bevoegd is tot de benoeming van de accountant. De accountant dient de controleopdracht te krijgen van de AvA. Van alle stakeholders is de AvA het meest voor de hand liggend om de opdracht te verstrekken. In de praktijk zal de accountant aangestuurd moeten worden door de auditcommittee of de RvC. Het is dan aan aandeelhouders om deze organen kritisch te bevragen over de invulling van hun rol. Naast de benoeming door bestuurder is er nog een ander belangrijk punt. De accountant dient bij zijn controle ook niet te worden aangestuurd door de bestuurders van de onderneming. Ook dit zal aan de auditcommittee of de RvC dienen te zijn.
- Ad iv. De AFM krijgt de bevoegdheid om onderzoeksresultaten te delen met de auditcommittee. Dit punt stemt (deels) overeen met een van de wensen van de VEB (ad 5). Het is wenselijk dat de AFM haar bevindingen kan delen, in ieder geval met de auditcommittee / RvC zodat deze organen de maatregelen kunnen nemen die zij geboden achten. In ernstige gevallen zal evenwel ook de AvA op de hoogte gesteld moeten worden, zodat deze tijdig een andere accountant kan benoemen.
- Ad v. Voor de VEB is een dergelijk punt een 'no brainer'. Het is onwerkbaar als een accountant geen herstelmaatregelen neemt als is vastgesteld dat hij tekort is geschoten. Evenwel zullen uitzonderingen denkbaar zijn die met zich brengen dat deze herstelmaatregelen niet meer door onjuist handelende accountant kunnen worden verricht. Bijvoorbeeld als de accountant gewisseld is en aldus een ander accountantskantoor de controle verricht. In dat geval zal de huidige accountant een en ander moeten redresseren. Ook als sprake is van een faillissement of als om een andere reden de herstelmaatregelen geen zin meer hebben.

4. Verjaringstermijn voor tuchtprocedures bij de accountantskamer

De VEB heeft met instemming kennis genomen van het schrappen van de relatieve verjaringstermijn van drie jaar in het Wetsvoorstel.

De voorgestelde, absolute termijn van zes jaar na het handelen of het nalaten van de accountant, zorgt voor een eenvoudiger en werkbaar criterium. Het huidige tuchtrecht heeft teveel focus liggen op formaliteiten als de verjaring, waar de focus eerder op het handelen of nalaten van de accountant in kwestie dient te liggen.

Het bepalen van de aanvang van de relatieve verjaringstermijn van drie jaar onder de huidige wet is niet eenvoudig. Een en ander heeft geleid tot een stroom aan jurisprudentie waaruit nauwelijks een duidelijk criterium kan worden afgeleid. Ter illustratie wijst de VEB op de

uitgebreide jurisprudentie over de aanvang van de relatieve verjaringstermijn die niet in enkele regels kan worden samengevat ³

Voor veel partijen, waaronder diverse curatoren en de VEB, was de relatieve verjaringstermijn van drie jaar (die overigens niet gestuit kan worden) onwerkbaar omdat binnen drie jaar veelal onvoldoende duidelijkheid is over het handelen of nalaten van de accountant.

Een en ander wordt ook bevestigd door onderzoek van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hieruit blijkt dat 69 van de 89 in het onderzoek betrokken niet-ontvankelijke klachten (gedeeltelijk) ontvankelijk zouden zijn, indien de bestaande driejaars-verjaringstermijn sinds de inwerkingtreding van de Wtra in 2009 al zou zijn verlengd tot een zesjaars-verjaringstermijn.⁴ Het moge duidelijk zijn dat dit een maatschappelijk ongewenste situatie is.

Ten aanzien van de inwerkingtreding geldt dat dit op korte termijn dient te gebeuren en met terugwerkende kracht (d.w.z.. enkel de absolute termijn van zes jaar dient in acht te worden genomen, ook bij gebeurtenissen in het verleden). Dit strekt overigens niet tot nadeel van een accountant; immers op grond van de absolute termijn van zes jaar zal hij zijn dossiers sowieso op orde moeten hebben. Een en ander is dus niet in strijd met beginselen van rechtszekerheid.

³³ Zie bijvoorbeeld CBB 24 februari 2015 ECLI:NL:CBB:2015:57 r.o.v. 4.2 “Artikel 22, eerste lid, Wtra luidde, ten tijde en voor zover hier van belang, dat een ieder bij een vermoeden van handelen of nalaten als bedoeld in artikel 33, eerste lid, van de Wet op de Registeraccountants (hierna: Wet RA) door een registeraccountant, binnen drie jaar na de constatering van het handelen of nalaten door middel van een klaagschrift een klacht kan indienen bij de accountantskamer. Zoals is overwogen in de uitspraak van het College van 13 maart 2012 (ECLI:NL:CBB:2012:BV8600), biedt de parlementaire geschiedenis bij artikel 22 Wtra geen aanknopingspunt voor het oordeel dat voor het doen aanvangen van de termijn van drie jaar, bedoeld in artikel 22, eerste lid, Wtra, (enig) besef van het tuchtrechtelijk verwijtbare karakter van het handelen of nalaten van de accountant is vereist. Dit laat onverlet, zoals het College heeft overwogen in de uitspraak van 18 oktober 2012 (ECLI:NL:CBB:2012:BY0958), dat bedoelde termijn eerst aanvangt wanneer de klager objectief gezien, gelet op de voor hem beschikbare informatie, op de hoogte is van het feitelijk handelen of nalaten van de betrokken accountant dat de grond vormt voor het indienen van zijn klacht. In dat licht moet de term “constatering” als bedoeld in artikel 22, eerste lid, Wtra worden begrepen. Zoals het College heeft overwogen in zijn uitspraak van 23 augustus 2013 (ECLI:NL: CBB:2013:135), kan in veel gevallen reeds van een constatering van handelen of nalaten in de zin van artikel 33 Wet RA gesproken worden, voordat de klager beschikt over alle informatie die noodzakelijk is om een klacht aan de tuchtrechter te kunnen voorleggen. Voor de aanvang van de driejaarstermijn is dan beslissend of sprake is van een constatering van zodanige feiten, dat daarop redelijkerwijs een vermoeden in de zin van artikel 22 Wtra gebaseerd kan worden. Het College heeft in zijn uitspraak van 8 december 2014 (ECLI:NL:CBB:2014:436) overwogen dat ook indien een klacht eerst nader kan worden geconcretiseerd of onderbouwd naar aanleiding van of met feiten en omstandigheden, die de klager pas bekend zijn geworden na het ontstaan van het vermoeden, dat niet wegneemt dat de potentiële klager op grond van artikel 22, eerste lid, Wtra niet meer dan drie jaar de tijd heeft na de constatering van het feitelijk handelen of nalaten dat aan de basis lag van het vermoeden, om de klacht aanhangig te maken. Hiervan moet worden onderscheiden het geval waarin na de constatering van het feitelijk handelen en het daarop gebaseerde ontstane vermoeden sprake is van een constatering van andere feiten waarop een nieuw zelfstandig ander vermoeden in de zin van artikel 22 Wtra gebaseerd kan worden. Dan vangt de driejaarstermijn voor een klacht die dat andere vermoeden behelst aan op een later moment, namelijk het moment waarop de feiten die ten grondslag liggen aan dat vermoeden zijn geconstateerd.”

⁴ Zie brief van Minister Dijsselbloem van 25 september 2014, FM 2014/1443 M; en ook Bijlage I bij het Rapport Bouwen aan vertrouwen. Evaluatie van de Wet toezicht accountantsorganisaties (‘Wta’), Erasmus Universiteit Rotterdam, september 2014.

5. Onduidelijkheid over transparantie door accountant jegens gebruikers

In de praktijk is de nodige onduidelijkheid over de mogelijkheden die de accountant heeft om het maatschappelijk verkeer te informeren over zijn bevindingen. De VEB grijpt het Wetsvoorstel aan om de Minister te vragen hier meer duidelijkheid over te verschaffen.

De VEB bezoekt jaarlijks meer dan 95% van de AvA's van beursgenoteerde ondernemingen in Nederland.

Onze ervaring is dat de accountant in de meeste gevallen op de AvA aanwezig is. In theorie kan de accountant aldaar vragen beantwoorden van de aandeelhouders. De praktijk wil dat dit niet gebeurt, zeker in problematische gevallen. Juist in die situaties is het essentieel dat de accountant zijn toegevoegde waarde voor het maatschappelijk verkeer bewijst.

In enkele gevallen heeft dat tot een discussie geleid.⁵ Accountant EY liet in een van die discussies weten dat de accountant enkel kan uitweiden over zijn werkzaamheden en dus niet over zijn bevindingen:

“De accountant heeft het recht om het woord te voeren in de algemene vergadering van aandeelhouders waarin jaarrekening en jaarrekeningcontrole worden behandeld. EY maakt graag gebruik van dit recht, omdat wij van mening zijn dat dit past bij de wijze waarop wij het publiek belang dienen. De NBA (de beroepsvereniging van accountants) heeft richtlijnen gegeven voor de accountant die van dit recht gebruik maakt (Praktijkhandreiking 1118). De accountant mag in de algemene vergadering van aandeelhouders uitsluitend een toelichting geven op zijn controlewerkzaamheden (reikwijdte van zijn onderzoek) en zijn controleverklaring bij de jaarrekening. Tevens kan de accountant bevraagd worden over zijn werkzaamheden in relatie tot het jaarverslag, het verslag van de raad van commissarissen en indien van toepassing het MVO verslag. Overige vragen, zoals vragen over de inhoud van de managementletter, de kwaliteit van het stelsel van interne beheersing en inhoudelijke vragen over de jaarrekening, dienen door het bestuur of de commissarissen te worden beantwoord.”(onderstreping en vet; VEB)

In zijn brief⁶ aan de Tweede Kamer van 21 februari 2014 schrijft Minister Dijsselbloem over dit onderwerp het volgende:

“[de accountant is] bevoegd om de algemene vergadering van een naamloze vennootschap die besluit over de vaststelling van de jaarrekening bij te wonen en daarin het woord te voeren. In dat kader kan de accountant een mondelinge toelichting verstrekken over bijvoorbeeld de door hem uitgevoerde werkzaamheden, de gehanteerde materialiteit en de

⁵ Zie bijvoorbeeld Accountant EY die op de AvA 2015 van Delta Lloyd niet in durft te gaan op de eerder door DNB geconstateerde hiaten in de interne controle van Delta Lloyd <http://www.veb.net/artikel/05723/delta-lloyd-en-ey-laten-beleggers-in-het-ongewisse-over-hiaten-in-interne-controle-verzekeraar>

⁶ Kamerstukken 33632-18 over Aangehouden motie lid Nijboer inzake eisen aan accountantsverklaring en signaleringsfunctie van accountants

Vereniging VEB NCVB

Postbus 240, 2501 CE Den Haag
Amaliastraat 7, 2514 JC Den Haag

T: +31 (0)70 313 00 00
F: +31 (0)70 313 00 99

I: www.veb.net
E: info@veb.net

Rek: ABN-AMRO 51.70.19.485
K.v.K: 40408053

belangrijkste bevindingen en aandachtspunten. *In de praktijk wordt hier overigens al veel gebruik van gemaakt.⁷ Daarnaast kan een accountant, zoals hiervoor aangegeven, ook in de door hem af te geven verklaring zaken signaleren.” (onderstreping en vet; VEB)*

Bovenstaande citaat van de Minister lijkt strijdig met de opvatting van EY. Volgens de Minister moet het de accountant vrij staan om wel degelijk over zijn bevindingen uitlatingen te doen. Dat is zonder meer terecht.

De VEB acht het geboden dat de Minister duidelijkheid geeft over de verschillende interpretaties van de mogelijkheden van de accountant om het maatschappelijk verkeer te informeren over de bevindingen van zijn controle. Zo nodig dient een en ander wettelijk of in de Corporate Governance Code duidelijker omschreven te worden.

Het is maatschappelijk in het huidige tijdperk niet meer aanvaardbaar dat de accountant het maatschappelijk verkeer niet kan informeren over zijn bevindingen. Voor de VEB is bijvoorbeeld onbegrijpelijk dat de hoofdpunten van de management letter niet worden gerapporteerd aan de gebruikers van de jaarrekening.

Overigens geldt dit niet alleen tijdens de AvA. Ook zal de accountant over de bevindingen voortkomend uit zijn controle moeten kunnen rapporteren in de uitgebreide accountantsverklaring.

Tot slot is het in bepaalde gevallen noodzakelijk dat de accountant buiten de AvA (en accountantsverklaring) aan de bel kan trekken om het maatschappelijk verkeer te waarschuwen bij misstanden. Het moge duidelijk zijn dat een dergelijke maatregel altijd aan het eind van de escalatieladder staat, evenwel zal deze mogelijkheid wel (wettelijk) dienen te worden gefaciliteerd.

Aanbeveling:

- (i) De bepalingen in de Corporate Governance Code inzake het optreden van de accountant in de AvA dienen te worden geactualiseerd. Zo nodig dient een en ander wettelijk te worden verankerd. Zo zal het de accountant vrij moeten staan om de AvA te informeren over de bevindingen van zijn controle, conform de brief van de Minister van 21 februari 2014.
- (ii) In de Corporate Governance Code zal het belang van de managementletter van de accountant voor het maatschappelijk verkeer en het eventueel openbaar maken van punten uit de managementletter door de RvC en zo nodig door de accountant moeten worden uitgewerkt.

⁷ Zie o.a. http://www.eumedion.nl/en/public/knowledgenetwork/publications/2013_proxy_season_evaluation.pdf en <http://www.nba.nl/Documents/Onderzoeksrapporten/NBA-Studierapport-Accountant-in-AVA-nov13.pdf>

6. Meer transparantie over functioneren accountant bij malversaties is gewenst

In 2014 heeft de VEB bepleit dat de accountant bij een plotseling faillissement of andere misstanden duidelijk moet maken wat hij specifiek heeft gedaan tijdens zijn huidige en eerdere controle (ad 4 van de 10 verbeterpunten).

De voorbeelden zijn talrijk: bij beursvennootschappen als Imtech, Innoconcepts, SNS, LCI maar ook bij andere organisaties zoals Amarantis en Stichting Philadelphia; is onduidelijk waarom de accountant een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening heeft afgegeven.

Voor het maatschappelijk verkeer is in deze gevallen twijfel of de accountant juist heeft gehandeld, echter er is geen inzage in het controleproces dat heeft geleid tot afgifte van de goedkeurende controleverklaring. Er is sprake van een black box. Die black box dient geopend te kunnen worden.

Dat kan de accountant door een onafhankelijke, door de Accountantskamer te benoemen deskundige inzage te geven in de controledossiers. Dit voorstel wordt hieronder uitgewerkt.

Op basis van de huidige wetgeving is het nauwelijks mogelijk om dit op een voor alle partijen aanvaardbare manier te bewerkstelligen. Zo heeft de Accountantskamer slechts langs een omweg de mogelijkheid om het controledossier in te zien. Alleen de AFM en de NBA hebben toegang tot de controledossiers van een accountant. De VEB signaleert dat de NBA en de AFM te weinig gebruik maken van hun rechten. De AFM en de NBA informeren het maatschappelijk verkeer overigens niet over hun eventuele bevindingen als zij al een onderzoek instellen.

Langs een andere route – via de exhibitieplicht van art. 843a Rv – kan inzage worden verkregen. Er zijn enkele voorbeelden in de jurisprudentie van geslaagde vorderingen tot inzage. Het controledossier zal vervolgens moeten worden ingezien door een deskundige die kan oordelen of de accountant adequaat heeft gehandeld. Dat vergt de nodige expertise en het nodige geld. Als met al is dat een zeer hoge drempel.

Hierdoor ziet de VEB te vaak dat de accountant na geconstateerde misstanden ten onrechte geen verantwoording kan afleggen.⁸

Daarom is nieuwe wetgeving nodig. De VEB doet in dat kader het volgende voorstel.

VOORSTEL: De Accountantskamer dient, na een verzoek van een klager, zelf de mogelijkheid te hebben de accountantsdossiers te laten onderzoeken door deskundigen. Het stramien van de enquêteprocedure bij de Ondernemingskamer kan daarbij als voorbeeld dienen.

Inzage in deze dossiers dient wel met de nodige rechtswaarborgen omkleed te worden. Dit is in het belang van de onderneming, de accountant en uiteindelijk ook van de aandeelhouders en andere stakeholders.

⁸ De voorzitter van de Accountantskamer, Michiel Werkhoven, klaagde er tijdens de Accountantsdag 2014 ook over. De grote accountancy debacles worden niet aan de Accountantskamer voorgelegd: “de *white collars* uit de wettelijke-controlepraktijk [ontspringen] tot nu toe de tuchtrechtelijke dans.”

Vereniging VEB NCVB

Postbus 240, 2501 CE Den Haag
Amaliastraat 7, 2514 JC Den Haag

T: +31 (0)70 313 00 00
F: +31 (0)70 313 00 99

I: www.veb.net
E: info@veb.net

Rek: ABN-AMRO 51.70.19.485
K.v.K: 40408053

De parallel met de enquêteprocedure is niet zomaar. Bij grote beursvennootschappen speelde ooit een vergelijkbaar probleem. Stakeholders kregen geen inzicht in de gang van zaken na een debacle. De enquêteprocedure bij de Ondernemingskamer bood de oplossing. Als een belegger de Ondernemingskamer kan overtuigen dat er gegronde redenen zijn om te *twijfelen* aan een juist beleid, wordt een onderzoek gelast naar de gang van zaken. De Ondernemingskamer benoemt onderzoekers die volledige toegang krijgen tot de onderneming en haar administratie. De onderzoekers doen daarna verslag van hun onderzoek. De kosten van een dergelijk onderzoek zijn in beginsel voor rekening van de onderneming. Op grond van het onderzoeksverslag kunnen de beleggers betogen dat gehandeld is in strijd met de elementaire beginselen van behoorlijk ondernemerschap. Op basis daarvan kan de Ondernemingskamer wanbeleid vaststellen. Een dergelijke rechtsgang bevat de nodige waarborgen en rechtsbescherming, zowel voor de onderneming als de betrokken bestuurders en commissarissen.

Een vergelijkbare juridische procedure bij de Accountantskamer zou soelaas bieden voor veel van bovenstaande problemen. Stakeholders zullen moeten onderbouwen dat gegronde redenen bestaan om te *twijfelen* aan een juiste accountantscontrole. Als de Accountantskamer het daarmee eens is, benoemt zij deskundigen die inzicht krijgen in de accountantsdossiers. De kosten van een dergelijk onderzoek zullen in beginsel voor rekening van het accountantskantoor moeten zijn. Op grond van het onderzoeksrapport van de deskundigen kunnen beleggers eventueel onderbouwen dat door de accountant gehandeld is in strijd met de regelgeving voor accountantscontrole. Eventueel kan daarna door de Accountantskamer de tuchtrechtelijke veroordeling worden uitgesproken.

Zo nodig kunnen beleggers op grond van de uitspraak van de Accountantskamer een schadevergoeding indienen bij de civiele rechter.

De doelstelling van het enquêterecht is (onder andere) het verkrijgen van opening van zaken en de vaststelling bij wie de verantwoordelijkheid berust voor mogelijk blijvend wanbeleid. Bovendien gaat van de mogelijkheid van de instelling van een enquête een preventieve werking uit.

Deze doelstellingen gelden onverkort voor een procedure bij de Accountantskamer naar het stramien zoals beschreven: het verkrijgen van opening van zaken en de vaststelling in hoeverre de accountant adequaat heeft gehandeld bij zijn controle. Een mogelijk preventieve werking is daarbij goed denkbaar.

Aanbeveling:

- (i) Een rechtsgang bij de Accountantskamer dient te worden geconstrueerd waardoor gebruikers van de jaarrekening inzage krijgen in het controleproces dat heeft geleid tot een (ten onrechte afgegeven) controleverklaring.

7. De gewenste rol van de accountant bij het signaleren van fraude en het rapporteren over continuïteit

De VEB wil dat de accountant een nadrukkelijker positie inneemt bij het signaleren van fraude. De VEB wenst tevens een prominenter rol voor de accountant bij het rapporteren over continuïteit.

De huidige controlestandaarden (NV COS 240⁹) marginaliseren ten onrechte de rol van de accountant bij het signaleren van fraude, zeker met inachtneming van de kennis en expertise die de grote accountantskantoren hebben op gebied van forensische accountancy. Voor buitenstaanders is het veelal onbegrijpelijk dat na ontdekking van een fraude forensische accountants van een andere accountantskantoor *wel* de onderste steen boven kunnen krijgen, terwijl de accountant dat niet kon ten tijde van de reguliere jaarrekeningcontrole.

Om een en ander te faciliteren zal de beursvennootschap in de eerste plaats zelf hierover dienen te rapporteren. Deze uitgebreidere informatieverstrekking over strategie en continuïteitsrisico's (inclusief een continuïteitsanalyse op basis van een raming van omzet, resultaat, solvabiliteit en liquiditeit) dient te worden opgenomen in het jaarverslag van de onderneming.

Hetzelfde geldt voor de maatregelen op gebied van fraude. In het jaarverslag zal een beschrijving van frauderisico's dienen te worden opgenomen. Ook zal de onderneming duidelijk moeten maken op welke wijze deze risico's worden ondervangen.

Bij voorkeur de audit committee (of de RvC) zal in haar verslag de voornaamste risico's en onzekerheden ten aanzien van de jaarrekening expliciet dienen te maken. Ook zal de audit committee uiteen dienen te zetten dat deze risico's en onzekerheden zijn besproken met de accountant.

Vervolgens zal de accountant expliciet de opdracht dienen te krijgen over bovengenoemde aanvullingen en het verslag van de audit committee te oordelen.

Kortom: de verantwoordingsinformatie in het jaarverslag of de jaarrekening zal dienen te worden uitgebreid ten aanzien van (i) continuïteitsrisico's; (ii) frauderisico's; (iii) mitigerende maatregelen om de frauderisico's te ondervangen; en (iv) de omschrijving van opdracht aan de accountant (te weten niet alleen de jaarrekening, maar ook het jaarverslag inclusief voornoemde uitbreidingen).

Op die manier wordt ook de maatschappij over deze onderwerpen geïnformeerd door ondernemingen zélf en kan de accountant hierover zijn oordeel vellen. De accountant kan daarop beter worden afgerekend.

⁹ NV COS 240 sub 4: *“De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij de met governance belaste personen en het management van de entiteit. Het is van belang dat het management, onder toezicht van de met governance belaste personen, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen wegens de waarschijnlijkheid dat die fraude wordt gedetecteerd en bestraft. Dit houdt in dat men streeft naar een cultuur van integriteit en ethisch gedrag, hetgeen kan worden versterkt door middel van actief toezicht door de met governance belaste personen. De uitoefening van toezicht door de met governance belaste personen houdt onder meer in dat rekening wordt gehouden met de mogelijkheid om interne beheersingsmaatregelen te doorbreken of met andere ongeoorloofde vormen van beïnvloeding van het proces van financiële verslaggeving, zoals pogingen van het management om de resultaten te manipuleren teneinde invloed uit te oefenen op de perceptie die analisten hebben van de prestaties en winstgevendheid van de entiteit.”*

Aanbeveling:

Vereniging VEB NCVB

Postbus 240, 2501 CE Den Haag
Amaliastraat 7, 2514 JC Den Haag

T: +31 (0)70 313 00 00
F: +31 (0)70 313 00 99

I: www.veb.net
E: info@veb.net

Rek: ABN-AMRO 51.70.19.485
K.v.K: 40408053

- (i) Neem in het jaarverslag een rapportageverplichting op voor de ondernemingsleiding ten aanzien van fraude en continuïteit. Daaronder wordt verstaan:
 - a. Opname in het jaarverslag van een beschrijving van frauderisico's en de wijze waarop de frauderisico's zijn gemitigeerd;
 - b. Opname in het jaarverslag van een continuïteitsanalyse waarin in ieder geval wordt opgenomen een beschrijving van de relevante risico's (waaronder eventueel gesignaleerde frauderisico's) die een bedreiging kunnen vormen voor de continuïteit van de onderneming, de wijze waarop deze risico's worden gemitigeerd en een scenario-analyse t.a.v. ontwikkelingen die de continuïteit van de onderneming kunnen beïnvloeden;
- (ii) Zorg ervoor dat de audit committee in haar verslag de voornaamste risico's en onzekerheden ten aanzien van de jaarrekening die zij heeft onderkend expliciet maakt en aangeeft dat die factoren zijn besproken met de accountant;
- (iii) Geef de accountant ten aanzien van de hiervoor onder (i) en (ii) opgenomen rapportageverplichtingen een verderstreckende beoordelingsopdracht. De accountant dient de uitkomsten te verwerken in de *key audit matters* in de uitgebreide controleverklaring.

8. Samenvatting

De VEB staat positief tegenover de voorgestelde maatregelen in het Wetsvoorstel.

Wel denkt de VEB dat het opportuun is om in dit kader nog een drietal suggesties te doen die raken aan het onderwerp van het Wetsvoorstel:

- (i) De VEB wenst meer duidelijkheid over de transparantie en informatie die de accountant kan of moet bieden op de AvA en in de uitgebreide accountantsverklaring;
- (ii) De VEB wenst meer transparantie over het functioneren van de accountant bij een faillissement en/of fraude. Daartoe dient een rechterlijke procedure te worden ontworpen overeenkomstig de enquêteprocedure bij de Ondernemingskamer zodat de gebruiker van de jaarrekening inzage kan krijgen in het controleproces dat heeft geleid tot afgifte van de goedkeurende verklaring; en
- (iii) De VEB wenst een uitbreiding van de rol van de accountant bij het signaleren van fraude en het rapporteren over continuïteit. Daarvoor dient ook de rapportageverplichting van de onderneming te worden uitgebreid.

Vereniging VEB NCVB

Postbus 240, 2501 CE Den Haag
Amaliastraat 7, 2514 JC Den Haag

T: +31 (0)70 313 00 00
F: +31 (0)70 313 00 99

I: www.veb.net
E: info@veb.net

Rek.: ABN-AMRO 51.70.19.485
KvK: 40408053

De VEB is gaarne bereid het voorgaande toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Effectenbezitters

P.M. Koster

Directeur

mr.drs. G.F.E. Koster

Advocaat